

Իմ բանս ի յայն լուսոյն եկել առ իս ինձ մանանայ ,
 Որ իմ աչգոս ես զինք բարձր ի յաթոռ նստած տեսայ .
 Երբ որ զայս մեծ պարգեւքս ի յայն ես լուսոյն ընկալայ ,
 Նա զիմ մարմինս հոգովս իր սուրբ տեսոյն գրեմ ծառայ :
 Այսօր հոգովս ուրախ եմ եւ ի մեծ մուրատ հասայ ,
 Որ ես առանց շրթունք կու խմեմ յայն գինուն շիշայ ¹ .
 Մարխօշ եմ յայն սիրուն , ւ է միպքս ի հօն՝ յուր ինք լինայ .
 Զունիմ շատոց կարիք , ով է չարկամ ու զիս որսայ :
 Ես եմ մէջ աշխարհիս գերդ զյիմար ի յանդիշայ ² .
 Ոմանց թըւիմ խելք , ոմանց խիստ խեւ ու անյիմայ .
 Ոմանք չար ին ³ հետ ինձ , կրճեն ատամնս ի յիմ վերայ ,
 Ի ոմանց պատեհ թըւի զարիւնս հեղուկ իր կամ լինայ ⁴

¹ Առանց բերանի՝ այն շնորհաց գինւոյն շիշն
 կը խմէ եղեր :
² Էսպիւն : մամուռք :

³ Են :
⁴ Հոս կը պակսի օրինակը , բայց մէկ երկու
 տուն բան միայն կը մնայ եղեր այս երգէն :

ՆԱԽԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆ ՊՈՐԻՍԹԵՆԻ

Եսած են ընթերցողք , կամ նաեւ 'ի
 Բազմավիպիս մէջ կարդացած Մեղոռ-
 աւ նաւուն խորտակման ցաւագին
 պատմութիւնը . ոհ , քանի քանիք այդ
 աղետալի դիպումածն հանդիպին ա-
 ւելի աղետալի եղանակաւ , զոր ան-
 ձայն և անյիշատակազիր պատմու-
 թիւնը միայն՝ ամբաւ Ովկիանոս դաշ-
 տին անձայն մէկ կողմը մենացեալ իւր
 թերթիցը մէջ կ'արձանագրէ : Բայց թու-
 ղումք մեք զանոնք . աղետից համար
 շատ իսկ ծանօթներուն թիւը բաւա-
 կան են եթէ նկարելու մեզ զմարդկային
 խեղճութիւնը և եթէ 'ի կարեկցութիւն
 շարժելու երբեմն՝ մեր հանգստեան
 և պարապորդ վայրկեաններուն մէջ
 կարդալով և մեր յիշատակութիւնը
 տանելով անոնց վրայ , որոնք այն ա-
 ղետքէն չեն կրցած ճողոպրել իրենք
 զիրենք : Թէ որ Մեղոռաւի նաւաբեկ-
 ման և կամ Առյաւնդ նաւուն 'ի ծո-
 վու հրկիզութեան դէպքերը կէս դա-
 րու հնութեամբս մինչև հիմա արժանի

կ'ըլլան յիշատակի և գթոյ և նկարչաց
 վրձնոյն , քանի ևս անոնք , որ դեռ հե-
 ոււ չեն մեզմէ քան զչորս հինգ ամիս ,
 այս ձմեռուանս մէջ , և այն ծովուն , որ
 մեր դրակիցը կ'ըսուի , և որոց արդեօք
 քանիններուն սիրելիքն և կարեւոր մեր-
 ձաւորը յողբ են և 'ի սուգ անմխիթար :
 Ասոնցմէ մէկն ալ էր Պոդիսքէն ¹ շոգե-
 նաւը , որուն նաւաբեկութեան լուրը
 կարդացուեցաւ շատ օրագրաց մէջ . բայց
 լսենք նաեւ մանրամասն պատմութեամբ ա-
 կանատես մէկէ մը , որ կը կոչուի Պր-
 վէրէդ ² , Ալճէրիի Օրան քաղքին զինուո-
 թական հիւանդանոցին գլխաւոր վիրա-
 բուժին օգնականը : Ծովէն ազատած
 բայց ոչ և 'ի սարսափելի յիշատակէն ,
 իր հրաշալի ազատման պատմութիւնը
 կը գրէ իր ծնողացը , ուստի քաղեմք
 զառաջիկայս :

« Օրան , 1865 դեկտ . 26 .

Իմ սիրելի և ազնիւ ծնողք ,

« . . . Զգիտեմ լինչպէս ազատեցայ
 մահուրէն , բնաւ ամենևին չգիտեմ .

¹ Գշ . Borysthène.

² Գշ . Vêrette.

այնպէս մօտեցած էր, որ ալ համակերպեալ էի, և պատրաստ կեցեր էի կարգիս: Մեր հոգեվարքը եօթը ժամ քշեց, եօթը մահատանջ ժամեր, գիշերուան մութին, հովուին ու ծովուն ահեղ մը՝ ուրնչմանցը մէջ . . .

« Պորխրէկն նաւը որ զմեզ Ափրիկէ պիտի տանէր, Մարսիլիայէն ամսուս 13^{ին} ճամբայ ելաւ, ինչպէս գիտէք. մէջի անձինքը կային 250^ն չափ. որոնք էին՝ եօթը ութը կնիկ, տղաքներ, քահանայ մը, Մարսիլիայի վաճառականներ, հետևակաց 55^ն շուկատը, գաղթական գաղղիացիներ, արաբներ, զուավ զինուորներ, չորս ալ իմ վալ-տը-կրասի դասընկերներէս, որոնք էին ՊՊ. Կոտար, Տոնեի, Բու և Վէյպէր. քսանի չափ ալ նաւագն, և այլն: . . .

« 15^{ին} ուրբաթը, օր աղետից, նաւուն հրամանատարը մեզ ապահովուց որ երեկոյեան տասը տասնըմէկ ժամուն կրնանք Օրան հասնիլ: Մեծ եղաւ մեր ամենուս խնդուծիւնը, զի յիշաւի շատ մեղամարդոտ բան է երկու օր ամբողջ միօրինակ ոչ ինչ այլ տեսնել, բայց երկինք վերը և շուր վարը՝ նաւուն ալ անդադար մշտնջենաւոր շարժմունքն և սրտի խառնուքը քեզ ձրի ալ կը յոգնի և կը ձանձրանայ մարդ, ինչպէս չկարօտի ցամաքին:

« Զաշի նստանք, և մեծ զուարթութիւն և խնտում եղաւ սեղանին վրայ: Ժամը ութ էր, ամեն մարդ իրեն պալլուակը՝ կ'ամբիօփէր, վայրկեան մը առաջ ինքը զինքը ցամաք ձգելու ըղձիւք. ժամը իննուկէսին դեռ չատերնիս նաւուն բեմքին վրայ էինք և կը խօսակցէինք: Յանկարծ ծովուն կերպարանքը փոխուեցաւ և ալ աւելի սկսաւ գէշանալ: Պառկելու գացի, բայց կարելի չէր աչք դոցել նաւուն յաջու ձախ տատանելէն. քովի ընկերոյս ըսի նեղանալ, բայց պատասխան մը չընդունեցայ, զի երանելոյ մը պէս կը քնանար:

Այն ինչ ժամ մը հազիւ քնարթուն մտափէի, յանկարծ ահեղ ձայն մը՝ պո-

ռալ մը լսեցի. « Սիո'ն (կայնէ) վրան ենք . . . մեքենան ետ . . . շուտ »: Ծովը չափողին ձայնն էր: Լուեց պարանոխն՝ խուլ ձայնը. և կարծես նաւը կեցաւ, բայց վերը վազվզել մը կար, տարօրինակ ոտքի թփուտոց մը . . . « Երթանք, երթանք, ըսի քովինիս, հասանք. նաւահանգիստն է որ կը մտնենք. նաւը կը դարձունեն վերը »:

Այս ըսի, բայց իբր չար նախազգացմունքէ մըն ալ բռնուած, վար ցատկեցի առկախեալ անկողնէս որ վերնաշարկն ելլեմ: Ահ, նոյն վայրկենին սարսափելի ահեղ ճարձատիւն մըն էր որ լսուեցաւ, ձայն մը որ չեմ կրնար բացատրել. և այնպիսի բռնն ցնցմամբ հանդերձ, որ զիս 'ի գետին տապալեց. անդիէն նաւաստի մը կը կանչէր. « Տէր Աստուած, կորանք. աղօթեցէք վասն մեր »:

Ժայռին էինք զարնուեր և նաւը երկու էր ճեղքուեր. ծովուն շուրը սկսաւ ներս 'ի նաւն յորդել յատակէն, և կը լսուէր որ եռալու պէս դէպ 'ի վեր կը խփոյցէր: Զինուորները որ նաւուն վերնայարկին վրայ կը պառկէին, սկսան ահաւոր ձայներ արձըկելով խառն 'ի խուռն հոս հոն վազվզել, և չէին գիտեր ուր: Զամբարոյները կիսամբերկ դուրս գիմեցին իրենց խորշերէն. խեղճ կնիկները ամեն անցնողին կը պլուէին որ գիւրեմք փրկեն: Մէկը բարձր ձայնով առ Աստուած աղօթելու կը սկսէր, միւս մը մնայք բարեաւ կ'ըսէր: Վաճառականին մէկը ատրճանակը լեցուց որ ըղեղին զարնէ, հազիւ գէնքը ձեռքէն խլեցին:

Դեռ ցնցմունքը կը շարունակէր, և նաւուն զանգակը օգնութեան կը զարնէին. բայց ինչ օգնութիւն. հովը այնպիսի կատաղութեամբ մը կը մոնչէր որ յիսուն մետր անդին զանգակին ձայնը լսեն անկարելի էր: Ինչ գոռում գոչումներ, ինչ կաղկանձելներ, ինչ աղօթելներ. չեմ գիտեր, Տէր Աստուած, ինչպիսի ահեղ բան մըն էր, ինչպիսի տխուր, ինչպիսի քստմնելի. չէի, չէի

երբէք տեսեր, չէի երբէք կարդացեր այնպիսի զարհուրելի և այնպիսի սըր-տաճմբիկ տեսարան մը : Հոն ըլլալ լի կենդանութեամբ և ողջ առողջ, և ստոյգ մահը աչքին առջև տեսնել, և հաւարկու մահ մը, — արդարև սարսափեցուցիչ բան մըն էր :

« Այս գերագոյն և աննկարագրելի վայրկենին Մուստէ քահանայն կեցաւ ըրածրաձայն ամենուս օրհնութիւն տը-լաւ : Խեղճ քահանային դողդոջուն ձայ-նը որ երկու հարիւր յիսուն թշուառ-ներու խումբ մը մթախառն սպառնա-լից և զայրացեալ երկնից կը յանձնէր, ըտղին աղիքը կը փարատէր : Գրեթէ նոյն վայրկենին ալ նաւը դէպ 'ի աջ-կողմը պառկեցաւ, և ամենքն ալ բո-լոր դէպ 'ի այն կողմը գլորեցան. ջուրն ալ կուտակելով ճաշատունը և խղիկները կոխեց : Թաղուեր էինք ջրոյ մէջ լան-ջիւք և ուսով չափ. պէտք էր լողալով դէպ 'ի վերնայարկը հանող սանդուղը երթալ. այն վայրկենին էր որ ամենքը լռեցին, և իւրաքանչիւրը փախստեան կը նայէր առանց խօսք մը արտաբերե-լու : Մանդղոց ստորոտը հասնելով, տե-սայ որ Տոնեի լողալով քովս եկաւ և միատեղ վեր ելանք. բայց ահա սանդ-ղոց վերի դուռը փակեր էին, և ձայներ լսեցինք որ կ'ըսէին. « Զգոյշ, մեծ կայմը պիտի լինայ » : Տապառով կը զարնէին որ վար ձգեն՝ զնաւը հաւասարակշու-թեան մը բերելու. բայց ահա խոշոր ալիք մը եկաւ սրեքց բոլոր այն նաւաւ տիքն որ այդ գործոյն զբաղեր էին :

Ալ ճար չկայր. հարկ էր դուրս ել-լել, բայց դուռը ամուր գոցուած էր. Տոնեին դարձաւ ինծի ըսաւ. « Ալ կո-րանք. ահա ջուրը սանդուղքէն վեր կ'ելլէ » : Մանդուղին վերեւ երկաթի թիթեղով շինած ծածք մը կայր, որ եր-կու լուսամուտ ունէր. այն լուսամուտ-ներուն մէկէն գլուխս դուրս հանելով՝ քնչ տեսնեմ : Բու, կոտար և վէպէր ծածքին վրայ կծկած կծկտած կեցեր իրարու պլուեր էին որչափ կրնային : Տեսան զիս և « Շուտ, վէրէդ, շուտ անցի լուսամտէն, կանչեցին, կորսուած

ենք » : Քաշեցին ու քաշեցին զիս այնչափ և այնպէս աղէկ, որ անցայ ես, Տո-նեին ալ ետեսաւ :

Այսպէս ուրեմն հինգերնիս մէկէն 'ի մի վայր կուտեալ այնչափ տեղոյ մէջ, ուր երեք հոգի հազիւ կրնային կենալ. ետենիս մոլեգնեալ ծով մը, առջևնիս դարձեալ նոյնը : Քանի մը վայրկեան անցաւ, աղաղակ մը լսեցինք. նաւուն յետակողմն էր որ ճղքուեր զատուեր և իսկոյն ծովուն մէջ կ'ընկղմէր, հետն ալ քսանի չափ մարդիկ տանելով. յե-տոյ լուսութիւն դարձեալ :

« Սև մութ էր գիշերը, և ծովուն ա-լիքը այնպէս սաստիկ փոսփորացայտ, որ վրանիս կարծես թէ հրեղէն ալիք-ներ կը խաղային, եթեր և կրէոզոտ կը հոտէր : Գեռ ինծի անծանօթ էր այս : Ալիքները անլուր կատաղութեամբ մը կ'առնուին կը տանէին զով գտնէին որ տեղ մը բռնած կեցած չըլլար : Կը լը-սէինք հեռուէն գալերնին. երբոր մեզի հասնէին, գլուխնիս 'ի վայր կը խոնար-հեցունէինք և մէկ մէկու դէմ կը սեղ-մուէինք :

Երբեմն այնպիսի կատաղի ալիք-ներ եկան զարնուեցան մեզ, որ կը վա-խէինք որ մի գուցէ սանդղոց ծածքը՝ ո-րուն վրան կեցեր էինք՝ կտորտեն, և ի-րեն հետ մէկտեղ զմեզ 'ի ծովն թօթա-փեն :

« Վէրէդ, կ'ըսէր ինծի վէպէր, ան-խուսելի է մահը. բայց թէ որ մեզմէ մէկը բախտ ունենայ աղատելու, ընդ երգմամբ ըլլայ որ մեր ծնողացը շու-տով մը թուղթ գրէ կրցածին պէս » : Եւ տաան անգամէն աւելի իրարու ձեռք սեղմեցինք մէկմէկու ողջ երթ ըսելով :

Բայց ալիքները զմեզ հանգիստ չէին թողուր. անընդհատ ու նոր կռակ-ներնէս կը վազէր, և աշուրնիս և բե-րանիս լի էր աղի ջրով : Երբոր ալիք մը կու գար նաւուն վրայէն կ'անցնէր ու կը լուար, կը տեսնէինք միշտ երկուք մը կամ մէկ մը որ երբեմն իրենց խմբէն ուժերնին կտրելով կը զատուէին և նա-ւուն վերնայարկին ծռած զառ 'ի վայրին վրայէն կը սկսէին սահել. « Ահ, բարե-

կամք» կը կանչէր մէկը . միւսը թէ « Բռնեցեք զիս, ահա կ'երթամ» . Ըսելուն չէր մնար, ալիքը ետ քաշուելու տառնէ կ'առնոյր մէկը և միւսը միատեղ կը տանէր կուր կ'ընէր իրեն, և կը լմննար. . . : — Հաշուեցուցակ բռնող մը կար . ասիկայ կը տեսնէ իւր կինը որ ալիքը առեր կը տանի, գիրկն ալ իր ութետասնամանայ տղան . ձեռք կ'երկընցունէ որ բռնէ, չկրնար . « Մէկտեղ գոնէ մեռնիմք » կ'ըսէ, ու ծովը կը նետէ ինքզինքը : Մուսսէ քահանային քովէս սահլիլ տեսայ . ձեռքս երկնցուցի իրեն, բայց վրիպեցաւ . բանդալունիս փէշը բռնեց . կտորը ափը մնաց, և կոհակը տարաւ խեղճը :

« Առաւօտեան ժամը իրեքին արշալուսոյ արօտ ճառագայթը սկսաւ արձըկուիլ . ուղեցիկը մեր ապաստանարանը ձգել և նաւուն այն կողին վրայ երթալ, որ ջրէն դուրս մնացած էր . բայց այս անգըր կատարելու համար պէտք էր երեք չորս մետր տեղ մագլցել դէպ'ի վեր որ գրեթէ ուղղորդ զառ'ի վայր մըն էր և լայրծուտ սապոնածի պէս : Անկարելի էր այսպիսի վերեքի մը փորձ փորձել, մանաւանդ որ երկու ալիքի խորոցի մէջ է պէտք էր անցնիլ, ուր կրնար անդերծանելի ըլլալ կորուստը :

« Այն ատեն մեզի չուան մը նետեցին, որ մէջքերնու անցուցիկը, և այն զինուորները որ կրցեր էին վերը նաւուն շրթունքին վրայ ելլել, հեծեալ կեցած մէկմէկ զմեզ վեր քաշեցին : Ես երբոր վեր հասայ զինուոր մը զիս ճանչցաւ, « Դո՛ւ ես, ըսաւ, պարոն . տուր ինծի ձեռքդ . աղէկ բռնէ, և թող գրեզ » : Եւ քաշեց զիս վեր առաւ . ինծի էտե Տոնեի, Բու, Կոտար և Վէպէր մէկիկ մէկիկ :

« Տեսանք հոն որ խոշոր ժայռը, ուրուն վրայ խորտակեր էինք, յիսուն մետր մը հեռու էր մեզմէ, կրնար չուանը զմեզ նոյն ժայռին վրայ հանել, բայց բանը ժայռին վրայ երթալն էր և չուանը հաստատել, որ մեզի օգակամուրջ մը պիտի ձևնայր : — Մակոյկը ծովն իջեցուցին, հազար ու մէկ կտոր

եղաւ . երկրորդն ալ իջեցուցին, այն ևս այնպէս, և հետը չորս նաւաստիքն ալ կորեան, որ մէջը մտեր էին : Այն ատեն լըպլան անունով նաւաստի մը, որուն ամէնքնիս կեանքերնիս պարտական էմք, չուանը իր մէջքը կապեց և երեսը խաչակնքելով նետեց ինքը զինքը կոհակներուն մէջ : Հինգ անգամ զարմանալի քաջասրտութեամբ մը յանդգնեցաւ ժայռին դէմ, և հինգ անգամ յետս մղուեցաւ լլկեալ և վրիպից . բայց անյուսաբեկ հուսկ ուրեմն ելաւ ժայռին վրայ և հաստատեց չուանը : Այն ատեն մէկիկ մէկիկ մոնչաձայն ալեաց մէջէն անցանք այս առկախեալ կամուրջին վրայէն :

« Ժամը 9ին ամենքս ալ ժայռին վրայ էինք : Համրեցինք զմեզ, 70 հոգի պակասած էր : Անոնցմէ երեքը ծովուն ալիքը ժայռին վրայ նետեցին . առինք անոնց կօշիկները, տուկնք անոնց որ չունէին : Խորտակեալ մակուկին բեկորներովը կրակ վառեցինք, և ճերմակ թաշկինակներ մեծ գաւազանի ծայրը կապած բարձր տնկեցինք որ թէ տեսնող ըլլան, զան մեզ օգնելու : Այդ միջակ էր մեր գուժաձայն զանգակը :

« Ժայռ ըսածնիս պզտի կղզի մըն էր 'ի մեծի ծովուն 25 քիլոմետր հեռու ցամաքէն, ամենևին ապալելի, ցամաք և սեպածայր . ոչ շուր կայր խմելու, և ոչ բան մը ուտելու . ցրտահար, մինչև ցոսկերս թրջած, հազիւ կրնայինք մենք զմեզ ոտքի վրայ բռնել, այնքան նուաղեալ էինք . ահա մեր վիճակն ալ : Հուսկ ուրեմն կէսօրուան մօտ էր պալաւնսէլ ըսուած նաւակ մը՝ բուստ քաղող սպանիացիներ մէջը տեսաւ մեր նշանը և կրակներնու ծուխը . քովերնիս եկաւ, և մեզի նաւու պաքսիմատ, հաց ու ծխախոտ նետելով, յիտակ դէպ'ի Օրան ուղղեց ինքը զինքը մեր նաւաբեկութեան լուրը տանելու :

« Կէսօրէն վերջը անձրևեց . ժայռին խորտուքորտսեպերուն և քիւերուն մէջ գրինք կնիկները, տղաքները և հիւանդները, որ անձրևէն պատսպարուին . զինուորներն ալ իրենց մեկնոցները ա-

նոնց տուին, որոնք առանց զգեստի մը նացեր էին իրենց խորշերէն հազիւ վախած: Նոյն գիշերն ալ ժայռերուն վրայ անցուցինք վառած կրակներնուս չորս կողմը շարուած: Երկու օր բաց օդուն պառկեցանք շորացեալ ծովու խոտերով և նալուն կտորուանքներով տաքնալով:

« Հոն էր, սիրելի ծնողք, որ առաջին անգամ իմացայ թէ ինչ էր կարօտութիւնը: Օրը երկու հեղ կերակուր կը բաժնուէր, որ ուրիշ բան չէր, բայց եթէ չոր հացի կտոր մը ոչ ինչ աւելի մեծ քան զհաւկիթ մը, իսկ ըմպելիքնիս եղաւ քարաժայռին խոռոչներուն մէջ անձրևէն ժողվուած ծովախառն ջրերը:

Ամեն բաներս կորսնցուցեր էի, սրն տուկա, շներս, խեղճ կենդանիներ. ժաւանակ չունեցայ զիրենք քակելու: Զինուորական գրպանս կրցայ ազատել, վրաս անցունելով այն շփոթութեան աւտոն. նոյնպէս ժամացոյցս և քանի մը ձերմակեղէն, որոնք դիպուածով ծոցս գտնուեցան. նոյնպէս ատրճանակս ալ շտապաւ հազիւ կրցեր էի գօտիիս անցունել. բայց այդ ամենը ինչ վիճակի մէջ: Վերջապէս ճամբու ծածկոյթս ալ, այն որ, աղնիւ մայրիկ, դու տուիր ինծի քեզմէ մեկնելու ատենս. երկրորդ առտու ալիքները բերին ժայռին վրայ ձգեցին. զինուոր մըն ալ ժողվեց ինծի բերաւ:

Ամսուն 17-ի կիրակին էր որ ընդ առաւօտն ժամը տասնին՝ եկան հինգ ըսպանիացի պալանսէ՛ններ զմեզ խալըսելու: Նախ կնիկները, տղաքը, վերջը հիւանդները մոտցինք մէջը, վերջը մտան մնացածները: Հոն տեսնելու էր կարճ, բայց սրտաճմլիկ տեսարան մը. մեր խնդութենէն թէ կ'ազատինք, զիրար կը գրկէինք և զիրար կ'ողջագուրէինք, հրաժեշտ տալով մեր թշուառ վախճանեալ ընկերաց և կը հեռանայինք տեղէն:

Կէսօրուան ժամը մէկին էր՝ Օրանի նաւահանգիստը կը մոնէինք, ուր անբաւ ժողովրդոց բազմութիւն մը ծովեզերքը խռնեալ մեզի կը սպասէր. ամեն մարդ ձեռքերնին երկնցուցած խըն

դակից կ'ըլլային մեզ, էրիկ մարդիկ իրենց գլխարկը շարժելով, կանայք թաշկինակները: Իսկ մէք, զի ժամ է ալ ծիծաղելու, այլակերպ և այլատարազ կերպարանքի մէջ մտած էինք: Միւսիէ խաթունը զինուորի մեկնոց մը առած էր վրան, էրիկն ալ ոտուէրները պատռատուն բանդալոնի կտորներու մէջ պլլած, և այլն և այլն: Իսկ իմ վերարկուս վրաս էր, բայց գլխարկս չգիտեմ ուր. գլուխս թաշկինակ մըն էի պլլած. ոտքիս կօշիկները բոլորովին ապականեալ ծովու ջրէն, ինչպէս նաև բոլոր մէկալ զգեստներս, մատուէրներս մէջէն կ'երևային. բանդալոնս պատռած այն խեղճ քահանայէն որ խղճուեցաւ. միով բանիւ՝ ես ալ ապուշ բան մը դարձեր, երազ տեսնել կը կարծէի. ցամաք որ հասանք՝ ալ կարողութիւն չկար վրաս, ինչպէս նաև ամենուն, զմեզ ոտքի վրայ բռնելու . . . »:

Լսեմք 'ի վերջին լրոյ, որ սկսեր են այդ ընկզմեալ նաւը հետախուզել, և մէջի աղբանքները դուրս հանել. փետրուար ամսուն մէջ լուր կուտային, որ մինչև 50000 ֆրանքի բան կրցեր են հանել:

Մարկոս Արեւիկոս կայսեր քոչոքն, որ իր էրոշնեւիկոս թարեկամին կը գրէ.

Մարկոս կայսր Հռոմայ, կուռնելիոսի հաւատարիմ բարեկամիս ողջոյն. առողջութիւն ու բարեբախտութիւն կը բաղձամ:

Ինչպէս որ մինչև հիմայ իմ նեղութիւններուս մէջ ինծի հետ եղար, այսպէս ալ հիմայ խրկեցի որ քեզ կանչեն իմ յաղթանակիս վրայ ալ ինծի հետ ուրախանալու: Գիտես որ ինչ վիշտեր քաշեցինք ան պատերազմին մէջ, այնչափ գանձ ու գերի Հռովմ բերելու: Պարթէկները իրենց երկրին մէջ խիստ կտրիճ են. ամեն մարդ իր տունը տեղը